

Bűvös Bábos mintaprogram – bábbal a gyermekekért

A Nemzeti Művelődési Intézet több éve feladatának tekinti az amatőr művészeti ágak szakmai támogatását, a művelődéshez való jog érvényesítését. Fontosnak tartja, hogy Magyarországon mindenki hozzáférhessen a társadalmi felemelkedést segítő minőségi kulturális értékekhez, valamint részt vehessen a művelődési javak megteremtésében. A kulturális alapellátás horizontálisan a kistelepüléseket célozza meg, ugyanakkor célja az esélyteremtő, közösségépítő kezdeményezések támogatása, melyek már kisgyermekkorban segítenek abban, hogy a gyerekek ne csak befogadóként szemléljék a minőségi kultúrát, hanem aktív, cselekvő részesei lehessenek ennek, melyre kiváló példa a bábjáték.

A bábjáték a magyar kultúra tradicionális alappilléreinek az egyike, mely önmagában is komplex készség-, képesség- és személyiségfejlesztő, kreativitást és innovatív gondolkodást serkentő hatású tevékenység. A nagy hagyományokkal rendelkező amatőr bábművészet az 1990-es évektől hanyatlásnak indult a csoportok aktivitását és létszámát is tekintve. Szakmai vezetők hiányában tömegesen szűntek meg a még működő csoportok, a korábban több mint ezer amatőr bábközösségből 2016-

ra alig-alig száz maradt. A Nemzeti Művelődési Intézet e visszaeső tendencia megállításának érdekében 2016-ban két, egymásra épülő, térítésmentesen igénybe vehető „Bábcsoportvezetői alapismeretek” képzést valósított meg a Magyar Bábjátékos Egyesület és a Magyar Bábművészek Szövetsége együttműködésével, melyen közel 120 amatőr bábjátékos csoportvezető vett részt. A tudásátadás sora ezzel nem ért véget, ugyanis 2016 óta folyamatosan indulnak csoportvezetői és bábművészeti módszertani ismereteket nyújtó képzések más-más megyékben, melyek elsődleges célja a magyarországi amatőr bábjátékos mozgalom ter-

jedésének és újjáéledésének elősegítése és támogatása.

A képzések sikerességét és számos, a témát érintő tanácskozást és megbeszélést követően, a szakmai javaslatokat felhasználva, 2017-ben a Nemzeti Művelődési Intézet partnerszervezeteivel együttműködve elindította a „Bűvös Bábos” fantázianévre keresztelt mintaprogramot, mely a képzést elvégzettek számára lehetőséget nyújt a gyakorlati tapasztalatszerzésre. A program célcsoportja elsősorban a gyermek és ifjúsági korosztály, kiemelt célja az amatőr gyerekbábos csoportok mint alkotóközösségek ösztönzése, motiválása, új közösségek generálása, támogatása és szá-

Mentori tanácsadás

mukra bemutatkozási, fellépési lehetőségek megteremtése. Emellett találkozási lehetőségeket biztosít a bábművészettel, bábcsoportokkal foglalkozó szakemberek, pedagógusok számára, melyek alkalmával közösen gondolkodhatnak, tapasztalatot cserélhetnek és új együttműködéseket alakíthatnak ki.

Az ország alaptörvényéből adódó művelődéshez való jog érvényesítése a kis- és hátrányos helyzetű településeken élők számára lényegesen nehezebb, mint egy nagyvárosban, vagy annak vonzáskörzetében lakók számára. Ennek okán a program során megalakuló új közösségek, tanuló- és bábcsoportok kulturális javak hozzáféréseben akadályozott településeken, hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyerekekből alakultak meg olyan fiatalokkal, akiknek egyéb esetben feltehetőleg nem lett volna lehetőségük találkozni a kultúrával vagy a bábszínház világával. Ezen közösségek tagjainak többnyire mind a kulturális, közösségi programokon való részvétel, mind az azokban való közreműködés is nehézséget okoz. Az így felnövekvő gyermekek alapvető kompetenciái, készségei sérülhetnek, vagy akár hiányozhatnak is.

A mintaprogram egyik kulcsfontosságú célja, hogy a fent említett csoportok olyan helyzetekbe,

feladatok elé kerüljenek, melyek során igényük alakul ki a kulturális és közösségi programokon való részvételre, közreműködésre. Célja továbbá, hogy a bábozást mint közösségi és alkotó tevékenységet azokon a településeken is népszerűsítse, ahol ebben a programban nem alakult Bűvös Bábos csoport. Ennek érdekében több megyében is megvalósultak képzések, találkozók, fórumok, ahol szakemberek és pedagógusok találkozhattak, megoszthatták egymással ötleteiket, jó gyakorlataikat és kezdeményezéseiket, aktuális kérdésekről és problémákról tanakodhattak, melyek hozzájárulhatnak újabb csoportok alakulásához, egyedi kezdeményezések létrehozásához, valamint a

bábszínházat értő és szerető közönség gyarapodásához.

A megalakult amatőr bábcsoportok munkáját helyi csoportvezetők és szakmai mentorok segítik. A csoportvezető tevékenységével hozzájárul a csoport közösséggé formálódásához, játékos módon technikákat, módszereket tanít a gyerekeknek, segíti kreativitásuk kibontakozását, valamint művészeti nevelésüket. A mentor szakmailag támogatja a csoportot és a csoportvezetőt egy bábjáték színpadra állításában a próbafolyamatok során. A csoportok ugyanis a többhónapos közös munka eredményeképpen legalább egy darabot betanulnak és előadnak először rendszerint saját településükön egy helyi bemutatkozó nap keretében, majd a zárórendezvényen.

A programot egy szakmai nap, a Bűvös Bábos szemle zárja le, ahol a programban részt vett csoportok lépnek fel egymás és a közönség előtt, elsajátított tudásuk bemutatva. A szemlén a produkciókon túl a projekt eredményeinek összegzésére, szakmai tapasztalatátadásra, aktuális bábművészeti kérdések megvitatására és módszertani előadásokra is sor kerül, hiszen nemcsak a gyerekcsoportok, de a bábművészeti szakemberek számára is találkozási alkalmat biztosít. A bábcsoportok vezetői tapasztalt

A paraván mögött

szakemberektől hallhatnak építő kritikákat és jótanácsokat a munkájukkal kapcsolatban, mely további fejlesztő és ösztönző erővel bírhat tevékenységükre.

Az I. Bűvös Bábos programot 2017-ben indította a Nemzeti Művelődési Intézet partnerszervezeteivel együttműködve négy megye egy-egy településén. Békés megyéből Kőtegyán, Hajdú-Bihar megyéből Püspökladány, Somogy megyéből Balatonboglár és Veszprém megyéből Kiscsősz településén alakultak meg a közösségek és vettek részt az I. Bűvös Bábos szemlén Békéscsabán a Csabagyöngye Kulturális Központban 2017. május 20-án. A záróalkalmon a gyerekek előadása mellett bábművészeti módszertani kérdésekre összpontosító előadások várták a szakembereket és az érdeklődőket.

Egy évvel később a II. Bűvös Bábos program az ország hat megyéjének egy-egy kistépülésén valósult meg, ahol a lakosok és a közösség részéről erős szándék mutatkozott a program által kínált tevékenység végzésére, folytatására. A második programban kifejezetten szoros volt az együttműködés a helyi bábszínházakkal, a gyerekek profi bábelőadásokat nézhetek meg, betekintheznek a színpalak mögé és még a színpadra is felállhattak, mely lehetőségek hatalmas

Saját készítésű bábokkal a II. Bűvös Bábos Szemlén

élményt nyújtottak számukra. A II. Bűvös Bábos szemle Szolnokon, az Aba-Novák Agórában került megrendezésre 2018. november 23-án. A záróalkalom célja a nyilvánosság előtti bemutatkozáson túl az amatőr bábjátás népszerűsítése és közösségépítő eszközeinek megismertetése volt. A programba bevont települések 2018-ban: Tiszalpar (Bács-Kiskun megye), Szókérd (Baranya megye), Szeghalom (Békés megye), Álmosd (Hajdú-Bihar megye), Nagyréd (Heves megye) és Csepreg (Vas megye) voltak. Az első két program megvalósulását a Nemzeti Kulturális Alap finanszírozása biztosította.

A III. Bűvös Bábos programban már nyolc megyében alakulhattak

új bábcsoportok a Nemzeti Tehetség Program támogatásának köszönhetően. A III. szemle az Egri Kulturális és Művészeti Központban került megrendezésre 2019. június 6-án. A harmadik programban részt vett fiatalok számára a záróalkalmon történő szereplést követően térítésmentes lehetőség nyílt egy bábos táborban is részt venni 2019. június 25. és 29. között Szigetszentmártonon. A gyerekek a szokásos tábori tevékenységeken túl előadásokat hallgathattak, kézműveskedésben, közös alkotásban vehettek részt, illetve közösen készíthették el a nekik tetsző bábfigurát. Lehetőségük volt hivatásos bábszínészekkel találkozni és megtekinteni egy bábjátékukat, majd az utolsó este a gyerekek is színpadra álltak. A 2019-ben bevont települések: Nyárlőrinc (Bács-Kiskun megye), Szalánta (Baranya megye), Pusztaföldvár (Békés megye), Újléta (Hajdú-Bihar megye), Visznek (Heves megye), Szena (Somogy megye), Kemenesmagasi (Vas megye) és Nemesszalók (Veszprém megye) voltak.

A IV. Bűvös Bábos program 2021-ben valósult meg az Emberi Erőforrások Minisztériumának támogatásával. Az ország 12 megyéjének 20 településén alakultak meg új bábcsoportok, akik a csoportvezetőkön, a mentorokon és a Nemzeti Művelődési Intézet

Bűvös Bábos nyári tábor

Bábjáték a IV. Bűvös Bábos Szemlén

munkatársain keresztül részesültek szakmai segítségnyújtásban. A IV. Bűvös Bábos szemle 2021. október 15-én és 16-án zajlott Lakiteleken, a Nemzeti Művelődési Intézet székházában. A Szemlén fellépett települések Kozármisleny (Baranya megye), Mezőkovácsháza, Véggyháza, Újkígyós (Békés megye), Szegilong, Bodrogkeresztúr, Tiszakarád (Borsod-Abaúj-Zemplén megye), Szeged (Csongrád-Csanád megye), Pocsaj, Konyár, Hajdúsámson, Létavértes, Berettyóújfalu (Hajdú-Bihar megye), Nagyréde (Heves megye), Tokod (Komárom-Esztergom megye), Nógrádmegyér (Nógrád megye), Biatorbágy (Pest megye), Balatonboglár (Somogy megye), Gemzse (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye), Győrvar (Vas megye) voltak.

A negyedik program keretében elkészült a „*Paravánon innen és túl*” című kiadvány, mely bemutatja a Bűvös Bábos programban részt vett csoportokat, magát a programot és az elért eredményeket.

A Nemzeti Művelődési Intézet munkáját, melyet eddig a bábművészet területén kifejtett, a jövőben is folytatni hivatott. 2022 szeptemberében a Bűvös Bábos program folytatásképpen Magyarország megyéiben egy-egy amatőr bábcsoport alakul és kezdi meg a fejlesztő tevékenységek sokaságát.

A Bűvös Bábos program támogatja új, lokális közösségek létrejöttét és azok szakmai fejlődését, a helyi bábjátékos hagyományok felelevenítését, a meglévő csoportok fennmaradását, az amatőr bábművészet újraélesztését és a tehetségek kibontakoztatását. Emellett növeli a bábszínház és a kultúra iránt érdeklődők számát, hozzájárul a színházat szerető és értő közönség kialakításához, a kulturális és közösségi programokon való részvétel igényének növeléséhez, a bábművészet népszerűsítéséhez, valamint a bábozás szeretetének, mesterségének, értékének átadásához.

A programban részt vevő gyerekekből közösség kovácsolódott, nőtt empátikus és együttműködési készségük, lojalitásuk, valamint fejlődött szociális érzékenységük. Játékos foglalkozásokon keresztül fejleszthették kompetenciáikat és készségeiket, valamint közvetlenül ismerkedhettek meg alapértékekkel és fogalmakkal úgy, mint az elfogadás, a kölcsönös segítségnyújtás és a felelősségvállalás.

A bábozás hatására növekedett önbizalmuk és a társadalmi szerepvállalásra való hajlandóságuk, a folyamatok segítették őket identitásuk kialakulásában és a társadalmi beilleszkedésben.

A képzéseknek köszönhetően új szakemberekkel, lelkes és elhivatott csoportvezetőkkel gazdagodott az ország a bábművészet területén. Emelkedett a bábművészet foglalkozó szakemberek, csoportvezetők, bábjátékosok száma. A program számukra több találkozási alkalmat biztosított, melyek következtében térségi és szakmai együttműködések jöttek létre, új kapcsolatok alakultak ki és mélyültek el. A szakmai előadások és műhelyek megvalósítsa országos szinten segíti a csoportvezetők munkáját, hiszen ezeken az alkalmakon bábművészeti szakemberektől kérhetnek segítséget a résztvevők a folyamatok jobb, gyakorlottabb megvalósulása érdekében.

A Bűvös Bábos program tapasztalatait levonva olyan adaptálható mintaprogram jött létre, mely az ország minden megyéjére kiterjesztett formában megvalósítható. Az amatőr bábcsoportok színes, vidám és lenyűgöző produkciói egy-egy kistérség attrakcióivá, közösségi tevékenységévé válhatnak, melynek a felnőttek és szülők éppúgy részesei, mint az előadók. Bízunk benne, hogy a működő közösségek inspirálóan, ösztönzően hatnak más közösségekre, szomszédos térségekre, településekre vagy akár megyékre is. Reméljük, a fent említett folyamatok hatására további bábközösségek kezdik meg működésük, ezzel segítve bábhagyományaink felelevenítését, megőrzését és újrarendelését.

FARKAS REBEKA közösségszervezés szakon végzett a Károli Gáspár Református Egyetemen 2022-ben. 2020 júniusa óta dolgozik a Nemzeti Művelődési Intézet Szakmai Igazgatóságán közösségszervező asszisztensként, majd módszertani referensként. Részt vesz a Bűvös Bábos és Pajtaszínház mintaprogramok koordinálásában, szakmai projektek lebonyolításában.